

Ž. JANEŠ, medalja
Nafta i more

Gjalski, 1927; S. Radić, 1928; V. Becić, 1930; IV. kongres graditelja u Zagrebu, 1930; H. Ehrlich, 1931; F. Kovačević, 1935; Š. Čajkovac, 1936; XI. kongres za historiju medicine u Zagrebu, 1938; A. Cesarec, 1946).

Usporedno s Frangešom-Mihanovićem, Valdecom i Kerdićem i potaknuti njima kao uzorima, gotovo svi kipari u Hrvatskoj (od I. svj. rata nadalje) dio svojega rada posvetili su medaljerstvu. Rudolf Spiegler bavio se gotovo isključivo tom vrstom sitne plastike u granicama akademskoga shvaćanja (Barun Trenk, 1915; Domobrani, 1916; stočarska izložba u Zagrebu, 1933; J. Barle, 1939; D. Demetar, 1961; A. Šenoa, 1962). Kiparica M. Wood modelirala je na plaketama dječje glave (B. Zmajčić, 1916; Koko i Seka, 1949), a I. Despić-Simonović finom je izražajnošću osim dječjih glava (»Djevojčica«, »Dječak«, 1916; Dado Tkalčić) oblikovala i portrete umjetnika (A. Šantić, J. Dučić, I. Raić, B. Nušić). R. Jean-Ivanović radio je na plaketama ženske aktove (»Djevojka s ružom«), a sportske motive J. Turkalj (»Trkač«, 1923; »Skijaš«, 1934) i H. Juhn (Aeronautička izložba u Zagrebu, 1931; I. hrvatski moto-klub Zagreb, 1932; Balkanske igre, 1934). Portretnim se medaljama bave V. Braniš (N. Faller, 1937), M. Matijević (P. Sivjanović, 1935; Đ. Mrkobrad, 1936), R. Švagel-Lesić (M. Medvedović, 1939), R. Ivanković (E. Lovrić, 1938; A. G. Matoš). Prigodne medalje ostvarili su S. M. Peruzzi (Jadranska izložba vina u Splitu, 1925) i F. Cota (Kralj Tomislav, 1925). V. Bernfest radio je portretne plakete (V. Panac, 1930; J. M. Marcone, J. Masucci, 1943) i prizore iz životinjskoga svijeta (»Ispitani čuvar lova«, »Ispitani lovca«, 1937). U medalji su se okušali i veliki liričar u skulpturi F. Kršinić (Sokolski slet u Zagrebu, 1934) i kipar A. Augustinčić (spomenik u Nišu, 1937; B. Horvat, 1938; Maršal Tito, 1943).

Poslije II. svj. r. medaljerstvo je u nas obilježeno jakim prodorima u nove oblike. Tradicionalnoga su se još držali kipar G. Antunac, jedan od najplodnijih hrv. medaljera (Spomenica Zagreba, »Za obnovu sela«, 1946; Kuglaški savez Jugoslavije, 1961; 900-godišnjica Šibenika, 1966), koji je medalje gravirao i u bjelokosti (Autoportret, 1952; E. Vidović, 1955; A. Augustinčić, 1960) i Ivan Jeger, Kerdićev đak i suradnik koji je bio isključivo medaljer (A. Vrančić, 1944; T. Krizman, 1945; Maršal Tito, 1948; II. istarska regata u Puli, 1950; I. republička izložba medalja u Zagrebu, 1964). V. Radauš prvi donosi osebuju pristup i nekonvencionalno oblikovanje medalja razbijanjem kružna oblika nepravilnim rubom, asimetričnošću i izrazito dubokim reljefom. U svojem velikom kiparskom opusu ostavio je tridesetak medalja nabitih dinamikom (A. Starčević, 1943; III. filatelistička izložba, 1943; I. Rengjoe, 1959; I. Meixner, 1963; 100-godišnjica JAZU, 1966; 400-godišnjica Seljačke bune, 1973). K. Angeli Radovani na pravilnim kružnim medaljama i pravokutnim plaketama modelira sintetičke i zgusnute oblike, karakteristične za njegovu skulpturu (Međunarodna unija PTT, 1965; petnaest portretnih medalja na lancu rektora zagrebačkog Sveučilišta, 1969; B. Gavella, 1975; Lj. Karaman, 1976; N. Drašković, 1978). Ž. Janeš je, uz niz medalja u tradicionalnim okvirima, razbio granicu između medalje ili plakete i sitne plastike te je time otvorio nove oblikovne mogućnosti, osobito spomenicama stajaćicama (Siptih Siska, 1968; Prva samostalna izložba u Sisku, 1969; 100-godišnjica kazališta u Šibeniku, 1970; Nagrada Društva književnih prevodilaca Hrvatske, 1970; Spomenica Siska, 1971; INA-inženjering,

1972) i skulpturalnim spomenicama (Milka Trnina, 1971; Forma prima — Krapina, 1977; SIZ za kulturu Podravska Slatina, 1977; Zagrebačko kazalište mladih, 1978). Mnogi suvremeni hrv. kipari rade u proširenim oblikovnim mogućnostima medaljerske umjetnosti (J. Poljan, B. Crlenjak, A. Jakić, A. Babić, I. Grbić, K. Bošnjak, Zdravko Brkić, D. Mataušić).

Od 1980. u Osijeku se održava trijenale medaljerstva i male plastike pod nazivom »Memorijal Ive Kerdića«.

LIT.: Z. Marković, Frangeš Mihanović, Zagreb 1954. — B. Crlenjak i A. E. Brlić, Plakete i medalje (katalog), Vukovar 1962. — V. Zlamalik, Medalje u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1964. — I. Mirnik, Turski ratovi na medaljama (katalog), Zagreb 1979. — V. Zlamalik, Memorijal Ive Kerdića (katalog), Osijek — Zagreb 1980. — I. Mirnik, Medalje u Hrvatskoj 1700–1900, Zagreb 1981. — B. Mesinger, Traktat o medalji — Treći memorijal Ive Kerdića (katalog), Osijek 1987. — Isti, Medaljer Vanja Radauš — Peti memorijal Ive Kerdića (katalog), Osijek 1993. — H. Görcke-Lukić, Medalje i plakete iz zbirke Muzeja Slavonije (katalog), Osijek 1993.

MEDELIN, Ksaver, graditelj oltara (Vodnjan, XVIII. st.). Izradio je mramorni oltar za župnu crkvu u Raklju 1766 (po nacrtu Giovannija Napolachija) i gl. oltar crkve Sv. Jurja na Trsatu u Rijeci.

LIT.: D. Klen, Arhivske vijesti o nekim kulturnim spomenicima Raklja i Barbana, Bulletin JAZU, 1964, 3, str. 30, 32. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok.

MEDINI, Julijan, arheolog (Košute kraj Trilja, 6. XI. 1939 — Zagreb, 2. IX. 1990). Studirao na Filozofskom fakultetu u Zadru, gdje je doktorirao s tezom *Maloazijske religije u rimskoj provinciji Dalmaciji*. Od 1964. radi u Arheološkom muzeju u Zadru, od 1967. na Filozofskome fakultetu u Zadru. Sudjelovao u istraživanjima i konzervaciji ant. kompleksa u Mulinama (otok Ugljan), rim. foruma u Zadru, hrama i insula u Ninu.

BIBL.: Kult Silvana u Makarskom primorju, VjAHD, 1971; Makarsko primorje u antici, Makarski zbornik, 1971; Provincia Liburnia, Diadora, 1980, 9; Kult Jupitera Dolihena u rimskoj provinciji Dalmaciji, Godišnjak ANUBiH (Sarajevo), 1982, 20; Autohtoni kultovi u razvoju antičkih religija u rimskoj provinciji Dalmaciji, Dometi, 1984, 5; Metroaca Burnensia, Diadora, 1989, 11.

LIT.: N. Cambi, Julijan Medini redovni profesor Filozofskog fakulteta u Zadru, Radovi. Filozofski fakultet — Zadar, 1992, 30.

B. Čk.

MEDITERANSKI KIPARSKI SIMPOZIJ U KAMENU, manifestacija osn. u Labinu 1969. Pokretači i osnivači su J. Diminić, M. Lah, Q. Bassani i J. Faraguna. Prvi je simpozij održan 1970. u čast proslave 50. obljetnice tzv. Labinske republike, a do 1994. su održana 22 simpozija. U parku Dubrova smještene su skulpture hrv. umjetnika (M. Lah, I. Kožarić, J. Diminić, B. Ružić, V. Richter, R. Goldoni, Š. Vulas, D. Džamonja, Z. Kolacio i dr.) kao i autora iz inozemstva. God. 1983. u organizaciji simpozija održano je savjetovanje »Skulptura i istarski prostor«.

LIT.: V. Ekl, Kiparski simpozij u kamenu 1969–1979 (katalog), Zagreb 1980.

R.

MEDO (Medojević), Donat, kaligraf (Rijeka dubrovačka, druga pol. XV. st. — Dubrovnik, 1518). Bio je dominikanac u Dubrovniku, poznat kao velik majstor u umjetničkom pisanju. Prema dubrovačkom piscu Serafinu Crijeviću, još se u XVIII. st. nalazio u Dubrovniku veći broj Medinih kaligrafskih radova.

LIT.: S. Crijević, Bibliotheca Ragusina, I, Zagreb 1975, str. 295–296.

MEDOVIĆ, Celestin Mato, slikar (Kuna na Pelješcu, 17. XI. 1857 — Sarajevo, 20. I. 1920). God. 1868. odlazi u samostan Male braće u Dubrovnik gdje se školuje za svećenika. Zapazivši njegov dar, general reda poziva ga u Rim da studira slikarstvo. Nesistematsko školovanje u Italiji (1880–86), isprekidano slikanjem po franjevačkim samostanima (Fuccechio, Faenza, Cesena), ne ostavlja dublji trag u njegovu radu pa se 1886. vraća u Dubrovnik. Studij nastavlja na Akademiji u Münchenu (1888–93), gdje se odgaja u duhu dekorativnoga pov. slikarstva K. Pilotyja (L. Löfftz, A. Wagner). Nasljeđuje smisao za kompoziciju, ali i stil i skalu boja od akademskoga slikarstva s kraja stoljeća (*Bakana*). Istodobno nastaju portreti (*Portret starca*) i likovi svetaca (*Sv. Bonaventura*), koji pokazuju visoke kvalitete realističke interpretacije bliske Leiblovu krugu. Po povratku u Dubrovnik radi oltarne slike (Pašman, Čilipi) i psihološki razrađene portrete (*Mati, Stari pomorac, L. Uccellini*). Nakon što je 1895. zatražio sekularizaciju, dolazi u Zagreb i pridružuje se Bukovčevu krugu. Premda formirana umj. ličnost, zanesen Bukovčevim plenerizmom i otvorenom skalom boja, mijenja način rada (*Srijemski mučenici*). U tzv. zagrebačkom razdoblju (1895–1907) smeđe-sivi i muklozeleni tonovi postaju čišći, paleta se rasvjetljuje uz sve češću primjenu otvorenih boja. Radi mnogobrojne slike u crkvama S Hrvatske (Križevci, Požega, Nova Gradiška, Bjelovar) i oltarne slike (Pašman, Baška), te velike pov. kompozicije za zgradu Odjela za bogoštovlje i nastavu u Opatičkoj 10

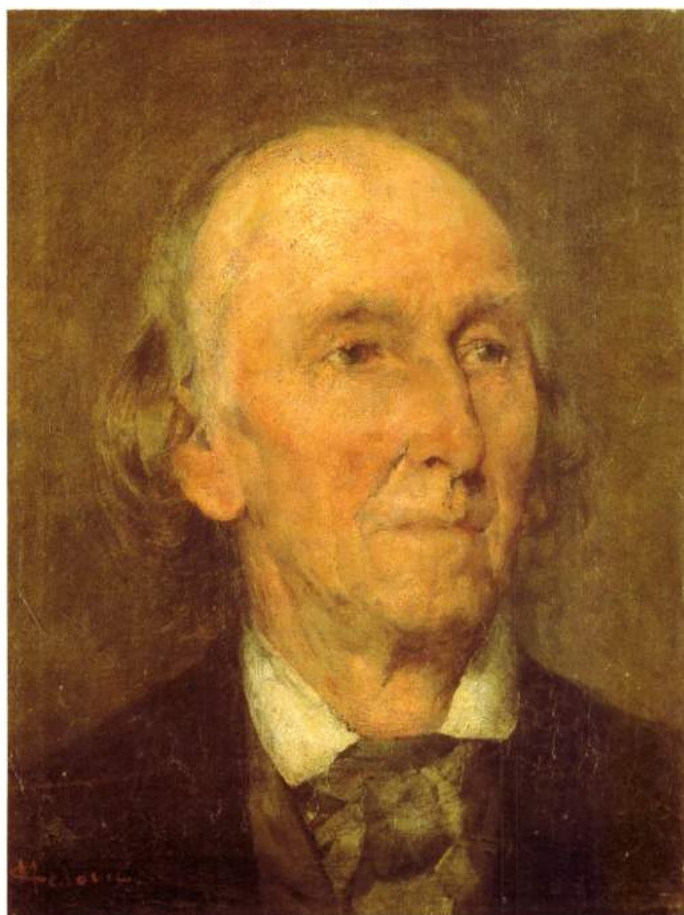

C. MEDOVIĆ, *Bakanal*. Zagreb, Moderna galerija

u Zagrebu (*Splitski sabor, Dolazak Hrvata, Zaruke kralja Zvonimira, Krunjenje Ladislava Napuljskoga*). Na tim reprezentativnim slikama o njegovim lik. sposobnostima najviše govore detalji. Suprotno tome, na religijskim slikama znao je krajnjom jednostavnošću naslikati izražajne likove svetaca (*Sv. Franjo, Sv. Jerolim*). Od žanr-prizora zapažene su njegove brojne *Pompejanke*, a poslije 1898. slika portrete, od kojih su neki

C. MEDOVIĆ, *Portret starca*. Zagreb, Moderna galerija

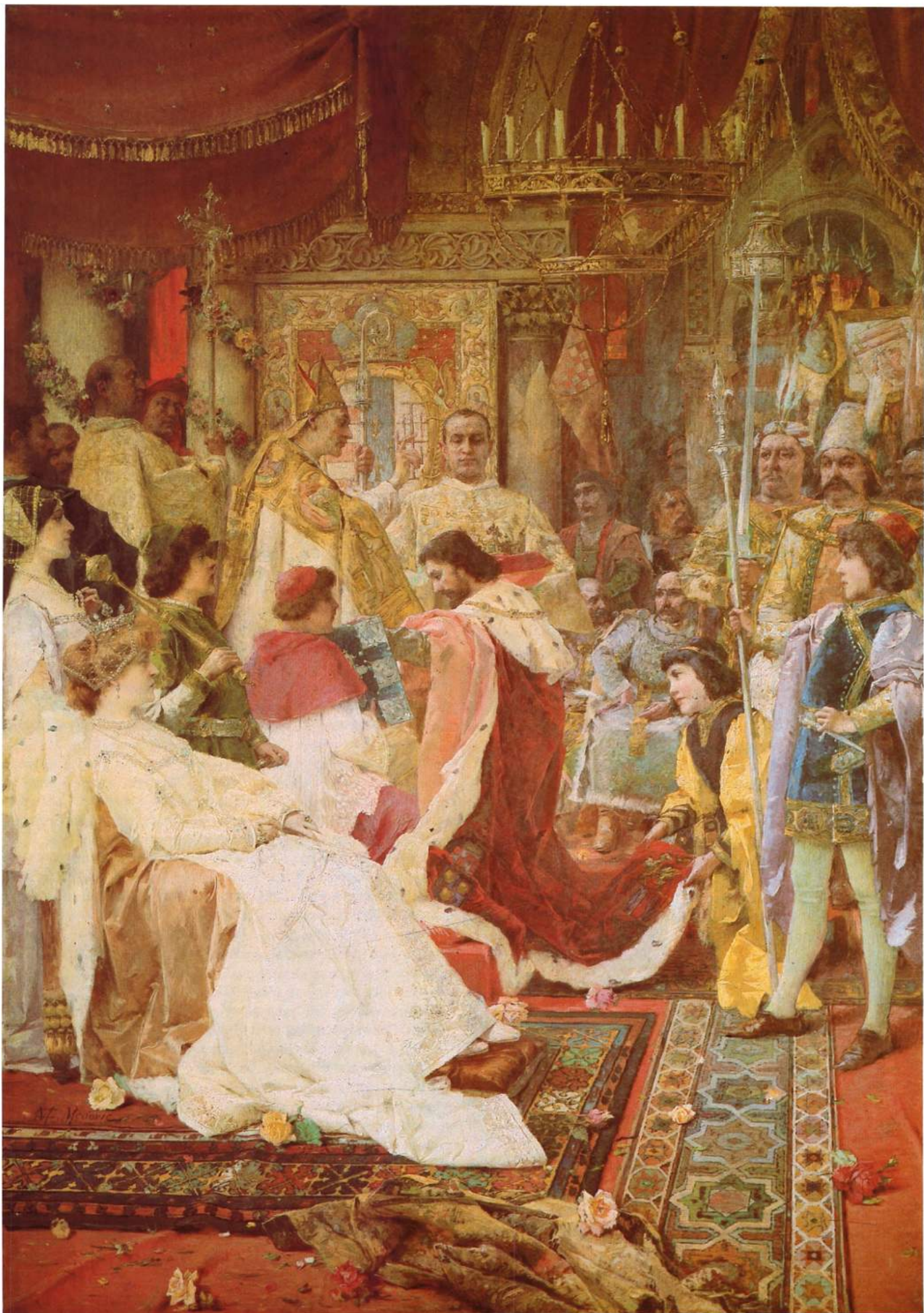
izvanredne vrsnoće (*Portret starice, Taština*). Do 1907. narudžbama vlade vezan je uz Zagreb; izlaže s hrv. umjetnicima (Pešta, Kopenhagen, Pariz, Prag, Beograd, Sofija, Zagreb, Split). U međuvremenu je sagradio kuću u Kuni (1898) i ljetnikovac uz more u Crkvicama (1901) i otada veći dio godine boravi na Pelješcu slikajući u pleneru (*Groblje u Kuni, Brižine, Pejzaž iz Postupa, Krovovi u snijegu, Ulica sa svodom, Pejzaž sa žitom, Mjesečina*). God. 1907. napušta Zagreb, živi u osami na Pelješcu i neu-morno radi; počinje slikati mrtve prirode (*Sardelice, Ribe i rakovi*), marine (*Lebić, Bonaca*) i pelješke krajolike, a paletu obogaćuje rumenilom vrijeme, žutilom brniste i bogatom skalom modrine mora. Napustivši bilježenje detalja s početka stoljeća, oko 1905. gustim impastom i impulzivnim udarcima bilježi dojmove iz prirode (*Val, Pejzaž*), opredijelivši se oko 1907. za novu tehničku maniru sitno crtkanoga poentilizma. U tzv. ranome pelješkome razdoblju (1908–12) slika krajolike većih dimenzija (*Poslije proljetne kiše, Rascvala brnista, Pelješko-korčulanski kanal*), a poentilizam je grafički discipliniran (*Vrijes*), da bi u tzv. kasnome pelješkome razdoblju (1914–18) na manjim impresionističkim platnima udarci postali rastočene partikule boja (*Vrijes, Vrijes u polju, Pelješki pejzaž*).

Boravak u Beču (1912–14) ne donosi bitnih promjena u njegovu stvaralaštvu; 1913. priređuje u Beču samostalnu izložbu, a 1914. izlaže u Opatiji. Zatečen ratom vraća se u Kunu, slika portrete, mrtve prirode i poneku oltarnu sliku (Vrboska, Slano), no nadalje slika slikovite predjele Pelješca. Premda u njegovu golemu opusu ponekada ima kolebanja u kvaliteti, M. je, uz Bukovca, najmarkantnija ličnost u prvome naraštaju slikara hrvatske moderne. Bavio se povijesnom i religioznom tematikom, slikao mrtve prirode i portrete, no prvi je uočio vrijednost primorskoga krajolika te ga njegovao kao samostalnu slikarsku vrstu i njime otvorio put modernom hrv. pejzažnom slikarstvu.

LIT.: I. Kršnjavi, *Pogled na razvoj hrvatske umjetnosti u moje doba*, HK, 1905. — Isti, *Prilog povijesti savremene hrvatske umjetnosti*, Narodne novine, 1913, 159. — N. Subotić, *Celestin Medović*, HR, 1925, 7. — M. Peić, *Celestin Medović*, u knjizi: *Hrvatski umjetnici*, Zagreb 1968. — V. Kružić-Uchytel, *Celestin Medović — život i djelo*, Zagreb 1978. V. K. U.

MEDULIĆ, društvo lik. umjetnika osn. 1908. u Splitu pod nazivom Društvo hrvatskih umjetnika »Medulić«. Zaslugom slikara E. Vidovića, organizirana je te godine u Splitu Prva dalmatinska umjetnička izložba na kojoj je društvo osnovano. Krajem 1909. Medulić priređuje u Ljubljani (u Jakopičevu paviljonu) Drugu umjetničku izložbu na kojoj sudjeluje dvadeset umjetnika iz Dalmacije. Ideologom društva postaje I. Meštrović, a program je težio oslobođenju hrv. umjetnosti od stranoga kult. i polit.

C. MEDOVIĆ, *Krunjenje Ladislava Napuljskoga*. Zagreb, »Zlatna dvorana« u zgradi bivšeg Odjela za bogoštovlje i nastavu